

En skole for vår tid – høringssvar fra Bufdir

Bufdir viser til høring En skole for vår tid. Sluttrapport Ekspertgruppe for skolebidrag. Bufdir er glad for at en ekspertgruppe har gjennomgått kunnskapsgrunnlaget og kvalitetsutvikling i skolen og foreslår tiltak for å forbedre det systematiske kvalitetsutviklingsarbeidet i skolen og er positiv til flere av de tiltakene som er foreslått. Dette kan bidra til at noe av kvaliteten på opplæringen kan bedres, men også at skolen utvikler seg som lærende organisasjon. Vi opplever at rapporten fra ekspertgruppen er grundig med gode refleksjoner omkring skolens komplekse oppdrag og vurderingssystemer. Nedenfor følger Bufdirs innspill og områder vi mener det er grunn til å trekke fram i rapporten.

Skolemiljø, medvirkning og barns helhetlige oppvekstvilkår

Et viktig funn er at de som lykkes har et godt skolemiljø med høy grad av tillit, elevmedvirkning, respekt og er opptatt av barns helhetlige oppvekstvilkår. Lærere som har kompetanse og tid til å fange opp og hjelpe elever i vanskelige livssituasjoner og fange opp elever som trenger ekstra hjelp. Bufdir stiller spørsmål ved om dette gjenspeiles i stor nok grad i anbefalingene og tiltakene.

Ulik kompetanse er nyttig - Et lag rundt lærer og et lag rundt elev

Viser til ekspertgruppens anbefaling kapittel 8, til skoleeiere om å organisere et lag rundt lærer og elev. Bufdir støtter anbefalingen. I rapporten fremgår det flere steder at flere aktører som ekspertgruppen har snakket med, ser på flere profesjoner og mer kompetanse som en styrke.

Vi vil i den forbindelse vise til viktigheten av samarbeid også med andre sektører. Stortinget vedtok i juni endringer i velferdslovgivningen om samarbeid, samordning og barnekoordinator. Med disse endringene harmoniseres samarbeidsbestemmelser i lovene innenfor en rekke sektorer (kommunal helse, tannhelse, arbeids- og sosial, barnehage, skole, barnevern, familievern, spesialisthelsetjenesten, pasient- og bruker, integrering). Samarbeidsbestemmelsene vil kunne fremme samarbeid på tvers av både sektorer og forvaltningsnivå, og samarbeid mellom offentlige, private og frivillige organisasjoner. Formålet med regelverksendringene er å sikre at barn, unge og deres familier som har behov for hjelp fra flere tjenester, skal få det. At skolen samarbeider med andre tjenester om elever, bidrar positivt på deres utdanningsløp. De nye lovbestemmelsene og samarbeid mellom sektorene bør derfor være viktig i kvalitetsutviklingen i skolen. Lovendringene skal evalueres i perioden 2022-2027.

Skolelos

I den helhetlige vurderingen av kvalitetsutviklingen i skolen ønsker Bufdir å trekke fram et tiltak hvor vi samarbeider med barneverntjenester. Skolelos er et nytt, kunnskapsbasert hjelpetiltak som skal øke skolegjennomføring blant ungdom med barnevernstiltak i hjemmet. Tiltaket utgjør ett av flere prosjekter i Bufdir sin satsing for å bedre skole- og opplærings situasjonen for barn i barnevernet. Det retter seg mot ungdom i alderen 12-18 år som mottar hjelp fra barneverntjenesten og har behov for støtte til å mestre skolehverdagen.

Skolelosmodellen er basert på teorien om at læring og refleksjon best skjer i ordinær aktivitet. Som skolelos vil en først og fremst støtte opp om aktiviteter som leder til mestring innenfor ordinær skole. Ungdommen, som selv setter målene, skal i løpet av kortest mulig tid prøve seg i ordinære

situasjoner, eksempelvis i klasserommet. Skolelosens oppgave er å bidra til at det lar seg gjennomføre på en god måte. Bufdir står for tiltaksutviklingen og opplæring av ansatte ute i kommunalt barnevern som delvis lønnes gjennom en ny tilskuddsordning. For mer informasjon: [Barnevern + skole = Skolelos \(bufdir.no\)](https://www.bufdir.no/tema/barnevern-og-skole/skolelosens-oppgave)

Skole-hjem-samarbeid og foreldrestøtte

Ekspertgruppen tar opp temaet om hvordan skolene best kan støtte elever med lav sosiøkonomisk status og omtaler betydningen av sosial og humankapital som elever har med seg hjemmefra. Vi savner likevel en nærmere omtale og vurdering av skole-hjem-samarbeidet og tilbudet om foreldrestøtte kanalisert gjennom skolen. Skolen er en viktig arena for å nå ut til alle foreldre. I foreldrestøttestrategien Trygge foreldre – trygge barn, fremgår det at flere skoler har startet såkalt foreldreskole. Målet med foreldreskolene er å hjelpe foreldre med hvordan de skal støtte foreldrenes skolearbeid. God sosial støtte er også en viktig ressurs for alle foreldre. Å benytte skolen som arena for både barn og foreldres sosiale møteplasser eller gi foreldre annen type støtte har positiv sammenheng med elevers faglige resultater. Skolen er også en viktig arena for å fange opp de barn og familier som har behov for ekstra hjelp og støtte. Bufdir stiller spørsmål ved om dette gjenspeiles i stor nok grad i anbefalingene.

Likestilling, diskriminering og trakassering

Bufdir savner spørsmål og omtale av likestilling, diskriminering og trakassering.

Selv om ekspertgruppen i tolkningen av mandatet nevner at opplæringen skal fremme demokrati, likestilling og vitenskapelig tenkemåte og motarbeide diskriminering, ser det ut til at spørsmål om likestilling, diskriminering og trakassering i mindre grad er dekket i ekspertgruppens analyser og vurderinger.

Bufdir vil minne om at offentlige myndigheter og private aktører som utfører offentlig myndighet (som for eksempel privatskoler) har fått en styrket plikt til å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering og stereotypisering i all sin myndighetsutøvelse og i hele sin oppgaveportefølje, jf. i likestillings og diskrimineringslovens kapittel 4 § 24. Dette rammes inn av internasjonale mål og konvensjoner og er også tatt inn i skolens styringsdokumenter. I tillegg skal skolene bidra til å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold.

Likestillings- og ikke-diskrimineringsarbeidet skal omhandle både kjønn, funksjonsnedsettelse, etnisitet, seksuell orientering osv. Offentlige myndigheter har videre plikt til å redegjøre for dette arbeidet. Likestillingsperspektivet på alle disse grunnlagene bør derfor integreres i den videre vurderingen av de anbefalingene ekspertgruppen kommer med. Norske myndigheter skal også ivareta de menneskerettslige forpliktelsene Norge har påtatt seg. Vi vil særlig trekke frem FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og barnekonvensjonen.

Elever med spesialundervisning

Forskning viser at elever med spesialundervisning i liten grad er likestilt med andre elever på skolen. Forventningene til elever med spesialundervisning er ofte lave. Undervisningen de får er som regel lite målrettet med manglende vurdering og justering underveis i skoleløpet. Vi vet også at mange av disse elevene undervises av assistenter i stedet for lærere jf. Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig

innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, Ekspertgruppas rapport om Inkluderende fellesskap for barn og unge fra 2018 og På lik linje (NOU 2016:17). Bufdir lurte derfor på i hvor stor grad likestillingsutfordringer knyttet til elever med spesialundervisning er vurdert inn i dette arbeidet og har følgende spørsmål til ekspertgruppa:

- Sikres det i dette forslaget at elever med spesialundervisning får målrettet undervisning som gir utbytte for den enkelte og som vurderes og justeres underveis i skoleløpet?
- Sikres det i dette forslaget at elever med spesialundervisning får undervisning av kompetente lærere?
- Vil dette forslaget sikre at alle elever får medvirke i egen undervisning? Barneombudets rapport fra 2016 "Uten mål og mening" viser til at elever med spesialundervisning i liten grad får medvirke i egen undervisning og i liten grad får muligheten til å påvirke hvordan de lærer best.
- Sikres det i dette forslaget at elever med spesialundervisning i størst mulig grad får sin undervisning og har sin tilhørighet i vanlig klasse? Vi vet fra før av at mange av disse elevene segregeres unødig i undervisningsgrupper utenfor vanlig klasse.
- Er elev og mobbeundersøkelser tilrettelagt slik at alle elever har mulighet til å besvare undersøkelsene, også elever som har tilretteleggingsbehov og spesialundervisning?

Universell utforming i skolen

Bufdir vil påpeke at det er en nær sammenheng mellom universell utforming og kvalitet i skolen. Oppfølging av rapporten og tiltakene må derfor også handle om universell utforming i skolen.

Forskning viser at det fortsatt gjenstår mye arbeid for at skoler er universelt utformet og tilgjengelig for alle. I rapporten "Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne" fra 2020, vises det til at det å være en del av det lokale læringsmiljøet og nærmiljøet har stor betydning for den enkelte elevs utvikling og livskvalitet. Men selv om alle barn har rett til å gå på sin nærscole, fører manglende universell utforming dessverre til at barn med funksjonsnedsettelse ikke kan gå på nærscole, klasseromsundervisningen og nærmiljøet (ibid).

Relevant kompetanse om universell utforming er derfor en viktig forutsetning for en inkluderende skole. I tillegg må skolene sørge for tidlig involvering og medvirkning fra barnet og familien og de kommunale rådene for personer med funksjonsnedsettelse.

Kjønnsdelte utdanningsvalg

Skolene er også pålagt å ta hensyn til og være bevisste på kjønn og kjønnsroller i sitt arbeid med karriereveiledning og utdanningsvalg og kapittel 22 i forskrift til opplæringsloven skal den enkelte elev få den hjelpen han eller hun trenger for å utvikle seg videre og utnytte egne interesser uten hensyn til tradisjonelle kjønnsroller. I både kunnskapsoppsummeringen Kjønnsdelte yrkes- og utdanningsvalg fra ISF 2019, pekes det på arbeidet i skolen med kjønnsdelte valg preges av mindre og tidsavgrensede lokale tiltak som er lite koordinert og evaluert. I #UngiDag utvalgets NOU Jenterom, gutterom og mulighetsrom (NOU 19:2019) peker på at det er et stort potensial for å inkludere kjønnsperspektivet i karriereveiledningen.